

lom elsődleges célja a kritikai, a nyitott-kérdő gondolkodás ösztönzése. Egy új tantárgy bevezetésével sok helyen csak tovább feszíténénk a meglévő, esetenként zsúfolt és rugalmatlan tantervet. A filozófia inkább olyan, az olvasási, írás- és beszédkézséget alapvetően meghatározó kompetenciák elsajátításához nyújt segítséget, amelyeket a diákok a nekik tetsző területeken kamatoztathatnak tovább.

Békés Vera például Augustinus, Karl Popper és Willard van Orman Quine feljegyzései segítségével mutatja be, hogy az egykor feldolgozatlan vagy feldolgozhatatlannak tűnő élmények miként válnak – teszem azt a történetbe ágyazott konfigurálás segítségével –

mégis megoszthatóvá. A történet hőse felszabadult: immár *képes*, azaz kompetens az önkifejezés terén. A meseirodalom filozófiai igényű feldolgozásához Lovász Andrea szép és izgalmas javaslatokkal szolgál.

Kezdjük bármikor, kérdéssel a számunkra kompetens és hiteles forrás felé fordulunk: a nyitott és érzékeny, bizalmat tápláló attitűd közösséget konstituál. A közösségben pedig nemcsak az ismereteink bővülnek hatékonyabban, de az önálló értékválasztásaink is egyre tudatosabbak lesznek. Ehhez kíván a *Többlet* segítségével, többletekkel hozzájárulni.

Borcsiczky Edit

MTA Filozófiai Kutatóintézet

Magyarország – üvegház-mérlegen

Az emberi tevékenység okozta globális éghajlatváltozás napjaink egyik legégetőbb problémája. A légköri üvegházhatású gázok növekvő mennyisége meghatározó szerepű az éghajlat alakulásában. A folyamatok, visszacsatolások és kölcsönhatások megértése nélkül nem tudjuk megbecsülni a várható változásokat, nem tudunk hatékony lépéseket tenni a változások mérséklésére, illetve nem tudunk felkészülni az elkerülhetetlen változásokra. A globális skálájú vizsgálatok mellett, részben azok bizonytalanságának csökkentésére, szükségünk van olyan kisebb léptékű vizsgálatokra, amelyek tisztázzák az üvegházhatású gázok regionális mérlegét és az ezt befolyásoló tényezőket. A Springer Kiadó által a közelmúltban megjelentetett *Atmospheric Greenhouse Gases: The Hungarian Perspective* c. kötet az üvegházhatású gázokkal kapcsolatos magyarországi kutatásokat foglalja össze.

A könyv negyvennégy magyar és külföldi szerző által jegyzett tizenhat fejezete az üvegházgáz-kutatás négy területét öleli fel.

A könyv első része a légkörben megfigyelhető trendeket és ingadozásokat elemzi magyarországi mérések alapján. Az olvasó a bevezető fejezetből megismerkedhet a mérések történetével és az alkalmazott mérés technikákkal. A következő két fejezet a különböző légköri üvegházhatású gázok mennyiségének hosszú távú trendjével, éven, illetve napon belüli jellegzetes változásaival foglalkozik a rendelkezésre álló, nemzetközi viszonylatban is hosszúnak mondható, tizenhét-harminc évnyi hazai mérési adatsorok alapján.

A könyv második és harmadik része a talajt is magában foglaló bioszféra és a légkör közötti üvegházgáz-forgalmat tekinti át. A bioszféra az éghajlatváltozás hatására módosuló üvegházgáz-forgalma az éghajlati rendszer lényeges visszacsatolási folyamata. A szén-dioxid és a metán esetében a bioszféra az éghajlat alakulásától függően nettó kibocsátó és nettó felvevő is lehet. A bioszféra dinitrogénoxid-kibocsátása ugyancsak éghajlatfüggő. Ugyanakkor a bioszféra üvegházgáz-forgalma a légköri üvegházhatáson keresztül befolyásolja magát az éghajlatot.

A könyv e két része közül az első a méréseket mutatja be, míg a második a folyamatok matematikai modellezésével foglalkozik. Mindkét rész felépítése hasonló. A bevezető fejezet az alkalmazott mérési, illetve modellezési módszereket tárgyalja, míg a következő fejezetek külön-külön foglalkoznak a gyepek, az erdők és a mezőgazdasági területek üvegházgáz-forgalmával. A modellező részt egy olyan összefoglaló fejezet zárja, amely az előző fejezetekre építve összegzi Magyarország teljes bioszférikus üvegházgáz-mérlegét.

Az üvegházhatású gázok légköri mennyiségének változásában meghatározó a közvetlen emberi hozzájárulás. A könyv utolsó része a kibocsátásbecslés módszertanának ismertetése után bemutatja a különböző ipari folyamatok (energiatermelés, hulladékkezelés stb.) és a bioszféra megbolygatásának (mező- és erdőgazdaság) hatását. A szerzők Magyaror-

szág antropogén üvegházgáz-kibocsátásának tendenciáit is elemzik.

A könyv felhívja a figyelmet azokra a regionális folyamatokra, sajátosságokra, amelyek európai, esetenként globális skálán is hozzájárulnak az üvegházhatású gázok mennyiségének alakulásához. Bár a szerzők a könyvet elsősorban a légkör és a bioszféra üvegházgáz-mérlegével foglalkozó kutatóknak szánták, a fejezetek többsége olyan nyelvezetű és csak olyan mennyiségű előismeretet tételez fel, hogy haszonnal forgathatják a légköri üvegházhatású gázok iránt érdeklődő, földtudományokkal, környezettudománnyal, ökológiával foglalkozó diákok is. (*László Haszpra editor: Atmospheric Greenhouse Gases: The Hungarian Perspective. Dordrecht–Heidelberg–London–New York, Springer, 2011, 393 p.*)

Major György
az MTA rendes tagja

Humorban nem ismer tréfát

A humornak egyik általam ismert mitológiában sincs istene. A múzsák karában Thaleia szerteágazó tevékenységi körében a komédia csak az egyik. Nevetésre késztető öröm és bántó fájdalom van benne, így gondolkodtak felőle a nagy görög filozófusok. Ez a definíciós kettősség is mutatja, hogy itt valami szofisztikált dologról van szó, ami túllép az egyszerű gúnyolódáson, igazi eleme ott virágzik, ahol a szofisztikált gondolatok és tapasztalatok önellentmondásai szabadon és magas szellemi színvonalon találkoznak, ahol a szellem és a szellemesség társulni tud. Ilyen a tudomány világa, ahol a tudomány tárgyainak és művelőinek állandó szembesülése a tudomány eleven széksziszévé érvényesülhet.

Beck Mihály könyve erről a szellemi finomságról értekezik, önálló adalékként a

téma hatalmas bibliográfiájához. A finomságot finoman is kell tálni, és a szerző, a maga szakmájában, a kémiában ezt a követelményt hosszú pályafutása során követte. Így nem okozott számára nehézséget egy alapos irodalomkutatással és gyűjtéssel összefogott, fájdalom nélküli, csak desztilláltan örömet hozó módon eleget tenni a magasabb követelményű arisztotelészi normának.

A kis könyv tehát magángyűjtés és magánajándék, mint ilyen kedves, örömet hozó valami, a szerző magánizléséből az olvasó magánöröme. Nem óhajt csatlakozni a nagy terjedelmű és kimerítő humorológiai munkákhoz, a professzionális literátorok és pszichológusok *magnum opusaihoz*. Ugyanakkor nem tagadja meg természettudós karakterét, és bevezetőként a humort definíciós buzgalommal is körüljárja. Elhelyezi a nyelvben, a szociológiában, a fiziológiában, persze